

Odpilovaná OLOMOUC

Během Protektorátu Čechy a Morava došlo koncem roku 1939 k celoprotektorátnímu poněmčení výplatních otisků. Stalo se tak v dvou fázích.

Nejdříve se poněmčilo výplatní razítko, kde se místo názvu ČEKOSLOVENSKO vsadil dvojjazyčný název nového státu: BÖHMEN UND MÄHREN nahoře a ČECHY A MORAVA dole. Stalo se tak na základě nařízení Ministerstva dopravy (Amtsblatt des Verkehrsministeriums für den Bereich der Protektoratspost Böhmen u. Mähren - Věstník Ministerstva dopravy pro obor protektorátní pošty Čech a Moravy) ze dne 19. 9. 1939. Toto datum je zlomové, oficiálně ukončilo používání předběžných protektorátních výplatních otisků s názvem ČESKOSLOVENSKO. Doběh těchto otisků za toto datum jistě existoval. Je na sběratelích doložit poslední či jedno z posledních dat. Toto poněmčení je neúplné a začaly vznikat druhé protektorátní otisky. K dalšímu úřednímu poněmčení došlo záhy, v pořadí bylo druhé. Došlo k poněmčení denních razítek. Stalo se tak na základě nařízení Ministerstva dopravy ze dne 5. 12. 1939 a týkalo se zavedení dvojjazyčnosti do denního razítka v pořadí německý název pošty nahoře a český název pošty dole. Některé názvy byly změněny (viz České Budějovice na Budějovice), což bylo v linii s rozhodnutím zmocněnců pro jazykovou otázku v úřadu říšského protektora.

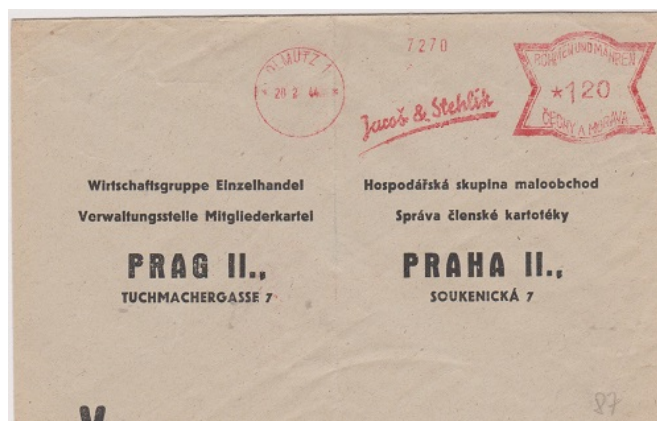
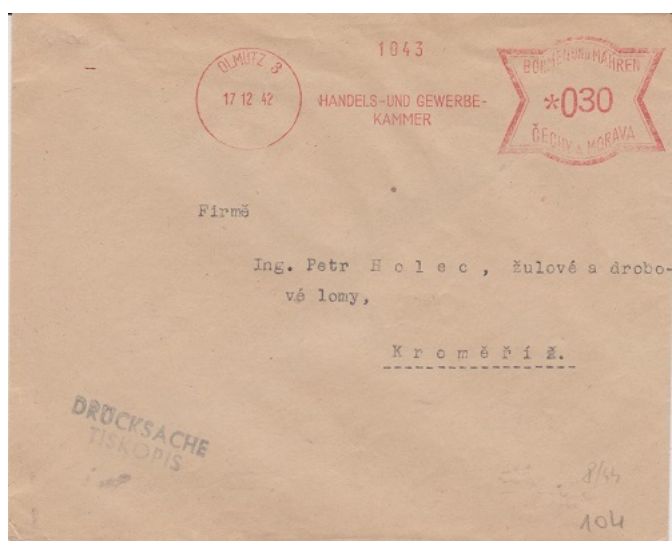
K poněmčování, a to faktickému (odpilování československých, českých a vlasteneckých výrazů a u nových otisků jen německé texty) a jazykovému (přecházelo se k dvojjazyčným názvům, někdy jen německým). došlo i na místě označení oprávněného uživatele. není jasné, zda se o to přičinil jen Úřad říšského protektora v Čechách a na Moravě anebo též Ministerstvo dopravy. Zatím jsem nařízení v tomto smyslu nenašel. Svě zahrála i atmosféra a tlak ze strany německých úřadů a německých spoluobčanů.

Další zásah do odstranění češtiny se začal dít během roku 1942, kdy na některých místech Protektorátu s větším německým vlivem došlo k odpilování či vysekávání českého názvu pošty v denním razítku. Zachované otisky z této doby - let 1942 - 1945 dokazují, že to nebyly ojedinělé případy a že se tak dělo v několika případech možná masivněji (?). Má sbírka dokazuje, že se tak dělo v Brně a Olomouci, ale i v menších místech - např. ve Vyškově. Ve výplatních otiscích zůstaly jen německé názvy pošt. Zatím není jasné, zda se tak dělo na základě nařízení Ministerstva pošt - zatím jsem ve věstnících zmíněného úřadu nenašel příslušné nařízení anebo živelně nebo na základě rozhodnutí místních poštovních autorit. Vypadá to na celoprotektorátní nařízení. Týká se zatím jen Moravy. Není mi známo, že tento případ by nastal v Čechách. Vzpomínám si, že pokusy byly učiněny v tomto smyslu snad i v Jihlavě, ale zatím jsem otisk s odpilováním českého názvu pošty neviděl.

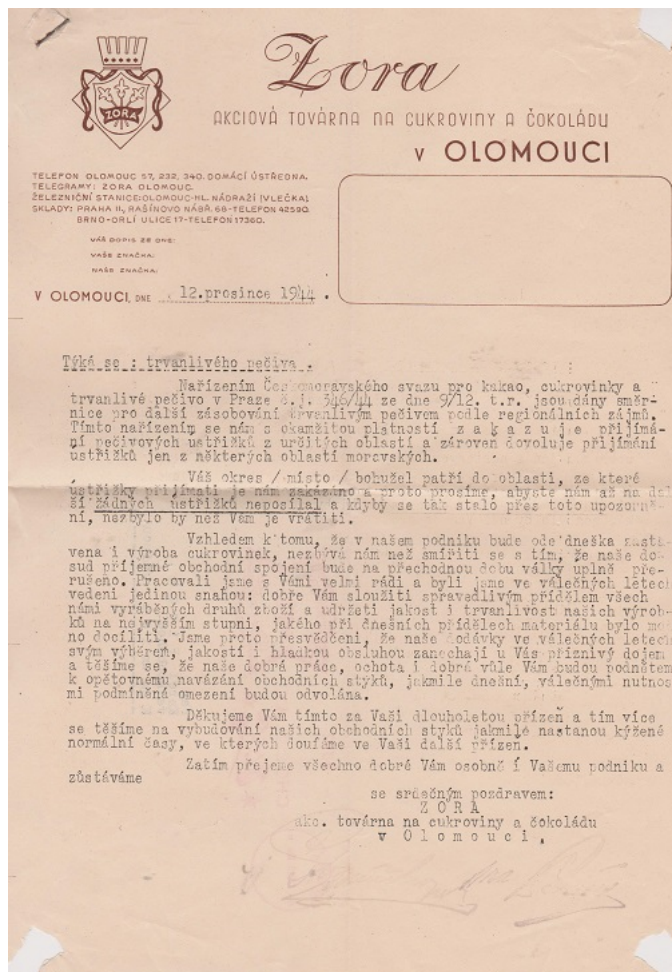
Dnes jen k Olomouci. Probral jsem sbírku a objevil jsem hned několik otisků, jejichž stroje podléhaly dohlédacím poštám Olomouc 1, Olomouc 2 a Olomouc 3. Tři olomoucké pošty za Protektorát od roku 1942 povolily jednojazyčné - německé denní razítko. Zde jsou tyto otisky. Otisk uživatele ZORA reprodukuji ve dvou verzích - s dvojjazyčným denním razítkem s datem 29. 5. 1942 a s jednojazyčným denním razítkem ze dne 29. 4. 1943. Otisk uživatele ASO nese

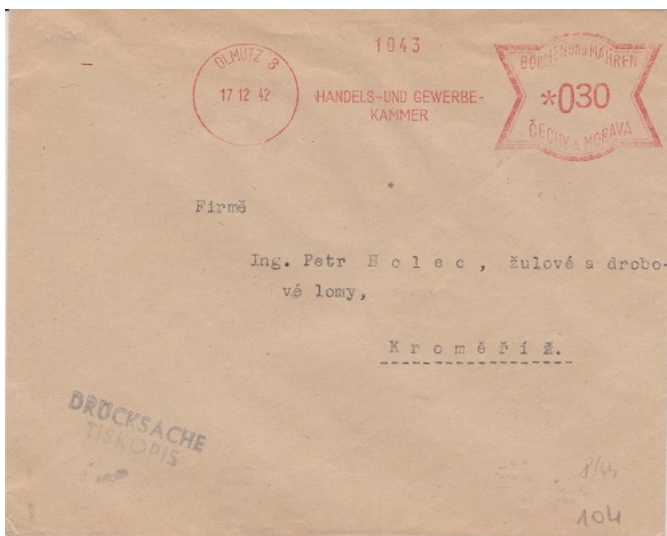
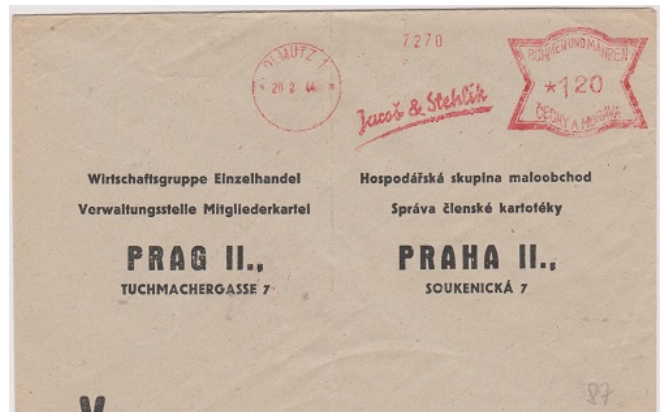
datum 29. 12. 1942, které je nejranější datum jednojazyčného olomouckého razítka na dohlédací poště Olmütz 1.

Tato otázka si zaslouží zcela jistě další badatelskou práci. Nejsme ještě na konci objasnění. Tento problém jsme již nastínil již před lety v tištěných médiích a nověji jsem uopakoval v internetových portálech, ale nikdo na ni nereagoval, i když tento úsek patří k jednému z nejzajímavějších z mnoha hledisek, a to nejen jazykového. Výplatní otisk se opět stal součástí všeobecné celospolečenské historie, nejen té poštovní.

Na závěr. Při zkoumání této otázky, která nutně potřebuje objasnění, jsem na věc šel z druhé strany od roku 1945 zpátky. Bohužel na dvojjazyčných otisků se v běžných sbírkách vyskytlo málo. Dvojjazyčnost denních razítek otisků skončila aspoň v mé sbírce rokem 1943. Částečně tento a další dva roky Protektorátu 1944 a 1945 byly v Olomouci jednojazyčné. Možná, že se dočkáme překvapení....

Je zajímavé, že ani poštovní archivy v této otázce nepromluví. Pošta má z Olomouce perfektní záznamy o nových otiscích a změnách v letech 1940 - 1942, rok 1939 je slabší a roky 1943 - 1945 prakticky nedostatečné. To jen na okraj.